

Nota voor Gedeputeerde Staten

Wonen en Leefomgeving

Onderwerp	Mededeling portefeuillehouder inzake zeer zorgwekkende stoffen en stand van zaken gezondheidsverkenning Chemelot
Documentnummer	DOC-00743472
Datum	31 januari 2025

0. Samenvatting

Gedeputeerde Staten (GS) hebben Provinciale Staten (PS) toegezegd om in het eerste kwartaal van 2025 een mededeling portefeuillehouder te sturen over de inzet op de reductie van Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) en het wettelijk stelsel. Aanvullend worden PS geïnformeerd over de stand van zaken van de verkenning van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) naar de gezondheid rondom Chemelot.

Wettelijk stelsel en inzet reductie ZZS

Het ZZS-beleid heeft tot doel om schadelijke ZZS uit de leefomgeving te weren en bestaat uit drie beleidsterreinen: stoffenbeleid, emissiebeleid en afvalbeleid. De belangrijkste taken voor de provincie liggen binnen het emissiebeleid en daarnaast binnen het afvalbeleid. GS zijn daarin aangewezen als het bevoegd gezag van de 'complexe bedrijven', zoals complexe chemische bedrijven en afvalverwerkers. Bedrijven moeten maatregelen nemen om ZZS-emissies naar het milieu te voorkomen en als dat niet kan dat zoveel mogelijk te beperken (minimalisatieplicht). De Omgevingsdienst Zuid-Limburg (ODZL) zorgt voor de dagelijkse uitvoering van de wettelijke taken rondom deze bedrijven, zoals vergunningverlening, toezicht en handhaving.

Het College heeft in de 'Modulaire aanpak concretiserend milieubeleid' het vermijden van ZZS in het leefmilieu tot één van de prioriteiten benoemd en heeft aangegeven hoe het de wettelijke taak voor ZZS intensificeert. In de mededeling portefeuillehouder is een overzicht gegeven van de concrete Limburgse inzet op een reductie van ZZS voor de komende periode. De genoemde instrumenten en acties zijn onderdeel van de modulaire aanpak van het concretiserend milieubeleid onder 'Reductie ZZS bij provinciale bedrijven', de 'Agenda bodem en ondergrond 2024-2030' en het 'Provinciaal Waterprogramma 2022-2027'. **Aan het College wordt voorgesteld om een nieuw instrument van het RIVM (Hazard Index) als extra indicator te gaan gebruiken bij de uitvoering van de minimalisatieplicht door Chemelot. Daarbij wordt de optelsom van luchtconcentraties van ZZS inzichtelijk gemaakt.**

Gezondheidsverkenning Chemelot

Het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (I&W) heeft het RIVM gevraagd om begin 2025 een verkenning te starten naar de gezondheidseffecten van Chemelot. Dit mede op verzoek van GS en naar aanleiding van een Statenmotie. De resultaten van de verkenning worden in september 2025 verwacht. Het Ministerie van I&W heeft een begeleidingscommissie ingesteld waarin de gemeenten, de ODZL, de Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD) Zuid-Limburg en de provincie zijn vertegenwoordigd.

1. Beoogd resultaat (output/outcome)

- Uitvoeren en afdoen van toezegging 9584 waarbij PS worden geïnformeerd over de inzet op de reductie van ZZS, waaronder de minimalisatieverplichting en het wettelijk stelsel.
- Het actief informeren van PS over actualiteiten rondom de gezondheidsverkenning Chemelot. Hiermee wordt verdere uitvoering gegeven aan de Gewijzigde Motie 3015 Berghorst c.s. inzake Onderzoek de gezondheidseffecten van Chemelot.
- Een Collegebesluit om een nieuw instrument van het RIVM (Hazard Index) als extra indicator te gaan gebruiken bij de uitvoering van de minimalisatieplicht door Chemelot. Daarbij wordt de optelsom van ZZS inzichtelijk gemaakt.

2. Toelichting

Wettelijk stelsel ZZS

ZZS zijn stoffen die gevaarlijk zijn voor mens en milieu omdat ze bijvoorbeeld kankerverwekkend zijn, zich in de voedselketen ophopen of de voortplanting belemmeren. De hoofddoelstelling van het Europese en het Nederlandse ZZS-beleid is het weren van ZZS uit de leefomgeving zodat in 2050 nog slechts sprake is van verwaarloosbare risico's. Het ZZS-beleid is gericht op:

- Stoffen: de productie van, en handel in chemische stoffen,
- Emissies: uitstoot van ZZS uit een bron (zoals schoorsteen) naar lucht, water en/of bodem,
- Afval: afvalstoffen die ZZS bevatten.

Binnen deze drie beleidsterreinen zijn verschillende overheden verantwoordelijk voor het beleid en de uitvoering. Het Rijk is bevoegd gezag voor de uitvoering van de wet- en regelgeving op het gebied van stoffen¹. De belangrijkste taken voor de provincie liggen binnen het emissiebeleid. Daarnaast heeft de provincie taken binnen het afvalbeleid. GS zijn aangewezen als het bevoegd gezag van de 'complexe bedrijven'. Dat zijn bedrijven die door aard en omvang grote gevolgen kunnen hebben voor de leefomgeving, zoals complexe chemische bedrijven en afvalverwerkers. De ODZL zorgt voor de dagelijkse uitvoering van de wettelijke taken rondom deze bedrijven, zoals vergunningverlening, toezicht en handhaving.

Voor het ZZS-emissiebeleid geldt dat bedrijven maatregelen moeten nemen om uitstoot naar het milieu te voorkomen en als dat niet kan dat zoveel mogelijk moeten beperken (minimalisatieplicht). Bedrijven moeten het bevoegd gezag hierover iedere vijf jaar informeren (informatieplicht) en moeten ook een 'vermijdings- en reductieprogramma' (VRP) opstellen. Daarnaast moet worden voldaan aan wettelijke grenswaarden voor emissie en immissie² en moeten de 'Best Beschikbare Technieken' (BBT³) worden toegepast.

Inzet reductie ZZS

Het College heeft in het 'Concretiserend milieubeleid'⁴ het vermijden van ZZS in het leefmilieu tot één van de prioriteiten benoemd. Daarnaast is aangegeven hoe het de wettelijke taak voor ZZS intensiveert. De concrete Limburgse inzet op een reductie van ZZS voor de komende periode wordt hieronder weergegeven. Deze inzet is bovenop de uitvoering van het reguliere VTH-instrumentarium op het gebied van ZZS. Deze instrumenten en acties zijn onderdeel van de modulaire aanpak van het concretiserend milieubeleid onder 'Reductie ZZS bij provinciale

¹ EU REACH-verordening: Registratie, Evaluatie, Autorisatie en restrictie van Chemische stoffen

² Immissie is de belasting die een ontvanger (bijvoorbeeld mens, natuurgebied) ontvangt van schadelijke stoffen door een bron

³ BBT zijn de meest doelmatige technieken/methoden om emissies en andere nadelige gevolgen voor het milieu te voorkomen

⁴ Mededeling portefeuillehouder inzake modulaire aanpak Concretiserend Milieubeleid, brief gedeputeerde Van Caldenberg van 8-10-2024 (GS DOC-00700043)

bedrijven' (1-3), de 'Agenda bodem en ondergrond 2024-2030'⁵ (4-5) en het 'Provinciaal Waterprogramma 2022-2027'⁶ (6). **Nummer 7 is een nieuwe aanvullende actie.**

1. Opdracht innovatief toezicht met een infrarood camera (OGI) door ODZL. Met een Optical Gas Imaging (OGI) camera kunnen diffuse emissies bij een bedrijfscontrole direct zichtbaar worden gemaakt,
2. Besluit over beleidsregel scherper vergunnen / omkeren bewijslast ter minimalisatie van ZZS,
3. Opdracht aan de ODZL voor extra toezicht op VRP's,
4. Inventariseren van de aanwezigheid van geprioriteerde ZZS en kennisontwikkeling over geprioriteerde ZZS,
5. Ontwikkelen van handelingsperspectieven van geprioriteerde ZZS,
6. Verbeteren van de vergunningverlening ten behoeve van opkomende antropogene stoffen⁷ in het (grond)water,
- 7. Toepassen van een nieuw cumulatie-instrument van het RIVM waarmee een optelsom van ZZS inzichtelijk wordt gemaakt.**

Actie 7 is een nieuwe actie. ODZL heeft meetgegevens van drie ZZS⁸ beschikbaar gesteld aan het RIVM voor een onderzoek dat in opdracht van het Ministerie van I&W werd uitgevoerd. Het RIVM heeft daarmee de optelsom van luchtconcentraties van de ZZS (cumulatie) onderzocht bij drie locaties nabij chemische bedrijven in Nederland, waaronder Chemelot. Daarbij is een nieuw instrument getest: de Hazard Index. Het RIVM concludeert dat de Hazard Index boven de afkapgrens van 1 komt op het meetpunt nabij Chemelot, met uitzondering van het jaar 2022. Een overschrijding van de afkapgrens van 1 betekent volgens het RIVM dat het totale risico op kanker groter is dan het risiconiveau van 1 op de 10.000. Het risiconiveau van 1 op de 10.000 is gekoppeld aan een Maximaal Toelaatbare Risico (MTRlucht⁹). Het RIVM benadrukt dat meer informatie nodig is over de blootstelling van omwonenden aan het mengsel om hun risico's te kunnen inschatten. Zo zullen de luchtconcentraties, in het algemeen, waarschijnlijk lager zijn op grotere afstand van het Chemelot-terrein.

In 2025 gaat het RIVM met andere stakeholders kijken naar de voor- en nadelen van een eventuele beleidsmatige invoering van de Hazard Index-methode bij de vergunningverlening lucht. Het RIVM zal deze resultaten meenemen in de verkenning van de gezondheid van omwonenden van Chemelot (zie paragraaf hierna). Aan het College wordt voorgesteld om de Hazard Index als extra monitorindicator te gaan gebruiken bij het bewaken van de uitvoering van de minimalisatieplicht door Chemelot. Om misverstanden te voorkomen wordt benadrukt dat deze index een niet-verplicht bovenwettelijk instrument is en dat de gemeten individuele ZZS-immissies rondom Chemelot voldoen aan de wettelijke vereisten. Onder de maximale MTR-waarde wordt het risico als aanvaardbaar geaccepteerd.

Gezondheidsverkenning Chemelot

Het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat heeft het RIVM gevraagd om begin 2025 een verkenning te starten naar de gezondheidseffecten van Chemelot. Een Statenmotie van uw Staten

⁵ Informerend stuk inzake Agenda bodem en ondergrond 2024-2030 en Actieprogramma bodem en ondergrond 2024, brief GS van 23-4-2024 (GS DOC-00644691)

⁶ G-21-037 Statenvoorstel inzake Provinciaal Waterprogramma 2022-2027, brief GS van 19-10-2021 (GS DOC-00188446)

⁷ Antropogene stoffen zijn stoffen die niet van nature voorkomen, maar door de mens op synthetische wijze zijn vervaardigd

⁸ monovinychloride, 1,3-butadien en benzeen

⁹ Het maximaal toelaatbaar risiconiveau is de concentratie van een stof in water, sediment, bodem of lucht waar beneden geen onacceptabel negatief effect is te verwachten

en een daaropvolgende brief vanuit het College zijn hier mede de aanleiding voor geweest. Het RIVM zal verkennen welke onderwerpen, stoffen of stressoren bij Chemelot een significante impact hebben op de gezondheid. Hierin wordt ook de cumulatie (optelsom) van verschillende ZZS-emissies meegenomen. Het Ministerie van I&W heeft een begeleidingscommissie ingesteld waarin de gemeenten, de ODZL, de Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD) Zuid-Limburg en de provincie zijn vertegenwoordigd. Het RIVM houdt daarnaast Chemelot en omwonenden (leden van de focusgroep Toekomst Chemelot en omgeving) op de hoogte van de voortgang van de verkenning.

3. Bestuurlijke aandachtspunten

Het RIVM heeft met een nieuw instrument (Hazard Index) de optelsom van luchtconcentraties van de ZZS (cumulatie) onderzocht bij drie locaties nabij chemische bedrijven in Nederland, waaronder Chemelot. Het RIVM concludeert dat de Hazard Index boven de afkapgrens van 1 komt op het meetpunt nabij Chemelot en dat er een verhoogd risico op kanker is. Hoewel het RIVM benadrukt dat meer informatie nodig is over de blootstelling van omwonenden aan het mengsel om hun risico's te kunnen inschatten, zouden daar zorgen over kunnen ontstaan. In de mededeling portefeuillehouder wordt benadrukt dat deze index een niet-verplicht bovenwettelijk instrument is en dat de gemeten individuele ZZS-immissies rondom Chemelot voldoen aan de wettelijke vereisten.

4. Lobby - aspecten

Niet van toepassing

5. Relatie met Programmabegroting

Programma: 4.2 gezond en veilig leefmilieu

6. Juridische aspecten

Niet van toepassing

7. Inkoop- en aanbestedingsaspecten

Niet van toepassing

8. Financiële en cofinancieringsaspecten

Niet van toepassing

9. Relatie met aanpak coronacrisis

Niet van toepassing

10. Arbeidsmarktbeleid

Niet van toepassing

11. Effecten op CO₂ en stikstof emissies (effecten op klimaat en biodiversiteit/beschermde natuur)

Niet van toepassing

12. Digitalisering & data governance

Niet van toepassing

13. Formatieve aspecten

Niet van toepassing

14. Samenwerking/afstemming andere clusters

De mededeling portefeuillehouder is opgesteld door het cluster Wonen en Leefomgeving in afstemming met de clusters Ruimte, Natuur en Water, Vergunningen, Toezicht en Handhaving, Algehele Juridische Zaken en Programma en Projecten en de Omgevingsdienst Zuid-Limburg.

15. Voorstel:

1. In te stemmen om een nieuw instrument van het RIVM (Hazard Index) als extra indicator te gaan gebruiken bij de uitvoering van de minimalisatieplicht door Chemelot (optelsom van ZZS).
2. Instemmen met bijgevoegde mededeling portefeuillehouder en bijlagen en deze te sturen aan Provinciale Staten,
3. Te besluiten deze GS-Nota actief openbaar te maken.